

Με εξαιρετικά συνοπτικό τρόπο και επιγραμματικό ύφος συντάξα **α) Εισαγωγή στην ποίηση του Ελύτη την μέχρι το *Άξιον Εστί* και β) Σύντομη Ανάλυση του *Άξιον Εστί*.**

Στην Εισαγωγή παρουσιάζονται βασικές αρχές της ποίησης του Ο.Ε. που εύκολα θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω κατά τη διδασκαλία από συναδέρφους εξοικειωμένους με τη δουλειά του ποιητή και τις εξελίξεις στην ποίηση (τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη) που τον επηρέασαν. Η επιλογή των συγκεκριμένων ποιητικών αρχών έγινε με στόχο την καλύτερη προσέγγιση και κατανόηση του *Άξιον Εστί* και λειτουργεί παραπληρωματικά με την Ανάλυση που ακολουθεί, αλλά δεν καλύπτει τις εξελίξεις στο έργο του Ελύτη το μετά το *Άξιον Εστί*.

Η Ανάλυση επικεντρώνεται περισσότερο στο εννοιολογικό περιεχόμενο και την εσωτερική συνοχή του κειμένου παρά την αρχιτεκτονική του υλικού και τις οφειλές του σε άλλα ποιητικά έργα με τα οποία βρίσκεται σε διάλογο. Οι παραπομπές στο κείμενο εξυπηρετούν την υποστήριξη της ερμηνευτικής πρότασης και την ανάδειξή της και γι' αυτό παρατίθενται συνεπικουρικά προς την προτεινόμενη ερμηνεία χωρίς να αναλύονται λεπτομερέστερα. Ο όλος τρόπος παρουσίασης του υλικού στοχεύει στην ευσύνοπτη και εύληπτη ερμηνεία. Την καταθέτω στην κρίση σας.

ΕΛΥΤΗΣ ΚΑΙ ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Breton 1924: Μανιφέστο του Σουρρεαλισμού.)

Ελύτης (1911-1996):

Όχι στην κοινωνική διάσταση της επανάστασης του Σουρρεαλισμού.

Ναι στην **Υπέρβαση των αντιθέτων**.

Τα αντίθετα καταργούνται, ενώνονται. Τέλος στον κατακερματισμό, το διχασμό την αντιπαλότητα. Ενότητα, Αρμονία. **Όλα να γίνουν Ένα.**

Πραγματικότητα δεν είναι μόνο ο κόσμος των αισθήσεων και της λογικής, ο ρεαλισμός, αλλά και η **φαντασία** και το **όνειρο**. Τα πιο ασυμβίβαστα ή αντίθετα για την λογική και την εμπειρία πράγματα ενώνονται και αποκαλύπτουν μια νέα πραγματικότητα, την Υπερ-πραγματικότητα.

Νέος ορισμός της πραγματικότητας: **Υπερ-πραγματικότητα**: όχι μονομέρεια, όχι μονοζόφος, φρίκη, φυσική πραγματικότητα, αλλά και όνειρο και φαντασία. Μετασηματισμός του κακού σε καλό.

Επιστροφή στην αρχική κατάσταση ελευθερίας. **Ελευθερία** από δεσμεύσεις, ανάγκη, κανόνες, νόμους, κοινωνικές συμβάσεις. Όχι στην εργασία.

Ο άνθρωπος ένα με τη **Φύση**, σε απόλυτη αρμονία και συνέχεια. Όχι σε αντίθεση, ανταγωνισμό, εχθρότητα με την Φύση. Το συναίσθημα που προκαλεί η φύση δεν είναι άγχος, ανασφάλεια, πόνος ή απειλή, αλλά πληρότητα, ασφάλεια, ελευθερία, εκπλήρωση/πραγμάτωση του πόθου, συνεχής αναγέννηση, εξίσωση, ταύτιση με τη φύση, «αλληλοπεριχώρηση».

Κατηγορήθηκε για ‘υπερβολική αισιοδοξία’, ‘**ευδαιμονισμό**’, ‘αμεριμνησία’, ‘φυγή’ (excessive optimism, hedonism, carelessness or indifference, escapism).

Παρεξήγηση της θεωρίας, της φιλοσοφίας του. Ο Ελύτης μιλάει για καθαρή θέα, αθωότητα, διείδυση στο Είναι, απόλυτη παραδοχή του κόσμου, παιδική ματιά, μαγικό κόσμο (clear vision, innocence, total acceptance, childlike vision, magical world).

Προτείνει **Επανάσταση στην παραδοσιακή απαισιοδοξία**, απογοήτευση, μιζέρια, θλίψη, παραίτηση, άρνηση, ενοχή και ενοχοποίηση, στέρηση, ηττοπάθεια, αδυναμία, αποτυχία, διάψευση ελπίδων (revolt against -traditional in poetry- pessimism, disillusionment, misery, sorrow, resignation, denial, guilt and incrimination, deprivation, defeatism, helplessness, failure, crashed hopes).

Ανεξαρτησία της Τέχνης από το Παρόν και τη σύγχρονη Ιστορία, τις σύγχρονες ιστορικές συγκυρίες/περιστάσεις.

Η Τέχνη **όχι αντιγραφή** της πραγματικότητας, της φρίκης του πολέμου, του πόνου και του πάθους, αλλά **αντιστάθμισμα** της φρίκης της ιστορικής εμπειρίας με την φαντασία και την καλλιτεχνική δημιουργία.

Art should balance/counteract the horror of Reality.

Τεχνικές:

- Όχι περιγραφή, όχι θέμα (τουλάχιστον στην αρχή της ποιητικής του καριέρας)
- Ναι στον καταγιτισμό **Εικόνων**.
- Απόρριψη της / Επανάσταση στην παραδοσιακή ποίηση και τη θεματολογία της.
- Έμφαση στα βάθη του ανθρώπινου **ψυχισμού**: ορμές, πόθοι, επιθυμίες, βιώματα των αισθήσεων, προσωπικές εμπειρίες, όνειρα και οράματα.
- Διαπιστώνεται **Ανάγκη για Δομή**:
 - 1) ο αριθμός επτά (και τα πολλαπλάσιά του). Οργάνωση σε ενότητες, εισαγωγή-επίλογος.
 - 2) οργάνωση με βάση συντακτικά σχήματα-δομές που συνιστούν ρυθμό, ειρμό, σκελετό, άρθρωση του ποιητικού υλικού.
 - 3) επανερχόμενο μοτίβο-θέμα-σύμβολο-εικόνα: παιδί, θάλασσα, κήπος,

Κεντρικό Οραμα:

παράδεισος – νέος ελληνικός μύθος, νέα τάξη πραγμάτων: ένας χώρος με πολλά ελληνικά στοιχεία που κινείται σε ένα διαρκές παρόν, ένα αχρονικό τώρα, όπου εκπληρώνονται οι πόθοι και οδηγούν σε θετικές εμπειρίες. Δεν υπάρχει ενοχή, ούτε αμαρτία και τιμωρία. Δεν υπάρχουν Νόμοι, περιορισμοί και δεσμεύσεις, αλλά απόλυτη ελευθερία και ελεύθερη εκπλήρωση κάθε επιθυμίας.

(**Paradise**: timeless, constant Present where all desires are fulfilled and lead to positive experiences: the revelation of a world of justice, unity, beauty; an authentic world.

Elytis abolishes/rejects/cancels antagonism with Nature, establishes an organic relationship with it.

Motto: No guilt. No sin. No punishment. No control and restrictions.

Freedom. Free expression. Free fulfillment of desire. Return to the level of childish immaturity or innocence.)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Τ. Λιγνάδης, *Το Άξιον Εστί του Ελύτη. Εισαγωγή, σχολιασμός, ανάλυση*, 1971, ¹⁰1999.

Mario Vitti, *Η Γενιά του Τριάντα, Ιδεολογία και Μορφή*, 1977, ³1984.

Mario Vitti, *Οδυσσέας Ελύτης. Κριτική Μελέτη*, Ερμής 1984.

Ξ.Α. Κοκόλης, *Για το «Άξιον Εστί» του Ελύτη. Μια οριστικά μιστελειωμένη ανάγνωση.*, Θεσσαλονίκη (1984).

Ε. Καψωμένος, «Οδυσσέας Ελύτη, *Λακωνικόν*. Μια σημειολογική ανάλυση», από το Ε.Γ. Καψωμένος, *Ποιητική*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Ιωάννινα (1992) 73-98.

Π. Θασίτης, «Οδυσσέας Ελύτης. Η συνείδηση του ελληνικού μύθου», *Κριτική* 2(1961) 3-18

Λ. Λυχνάρα, *Η μεταλογική των πραγμάτων: Οδυσσέας Ελύτης*. Ίκαρος (1981) 57-71.

Οι τελευταίες τρεις μελέτες παρατίθενται στο: Mario Vitti (επιμ), *Εισαγωγή στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη. Επιλογή κριτικών κειμένων*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο ²2000.

Επεξηγηματική σημείωση.

Για την ανάλυση του *Άξιον Εστί* που ακολουθεί, πρέπει να διευκρινιστεί ότι:

- 1) οι παραπομπές στο ποιητικό κείμενο του Ελύτη δίνονται με **πλαγιαστούς** χαρακτήρες (*italic*) σε μικρότερη γραμματοσειρά από αυτή του κυρίως κειμένου, και -κατά κανόνα- σε παρενθέσεις.
- 2) η συγκεκριμένη παρουσίαση της ποιητικής σύνθεσης του *Άξιον Εστί* διέπεται από μια ιδιαίτερη οικονομία με έμφαση στην κατά το δυνατό πιο συνοπτική οργάνωση των περιεχομένων του έργου και της προτεινόμενης ερμηνείας-ανάλυσής τους. Για τις ανάγκες της οικονομίας αυτής παραλείπονται ευκρινέστερες παραπομπές στο κείμενο. Ελπίζω να είναι εύκολα εντοπίσιμες από τον αναγνώστη και προκαταβολικά ζητώ συγγνώμη για την όποια ταλαιπωρία στην παρακολούθηση της λογικής αυτής, καθώς και κατανόηση και ανοχή της επιλογής μου.

ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (1959) του ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ (1911-1996)

Μέρος Πρώτο:

Η Γ Ε Ν Ε Σ Ι Σ

Η ποιητική σύνθεση ανοίγει με διπλή γέννηση-δημιουργία:

**1) του ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ,**

ένα ομιλών **ΕΓΩ** που αφηγείται την προσωπική του εμπειρία, σε συγκεκριμένο χώρο που αναγνωρίζεται ως ο **ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ** (βουνά, νησιά, θάλασσα). Παρατίθενται προσωπικά χαρακτηριστικά και σχέσεις που διαμορφώνουν μια προσωπικότητα-ταυτότητα (γλώσσα, συλλαβισμα, οικογένεια, γλώσσα-λόγος, αίσθηση, σκέψη, αντίληψη, 'ο καθείς και τα όπλα του', οι πρώτες εμπειρίες)

2) του ΚΟΣΜΟΥ

α) το ΣΥΜΠΛΗΡΩΣ: γη, βουνά, νησιά, θάλασσα, κτίρια, ζώα, φυτά, τα φυσικά φαινόμενα, οι άνεμοι, οι βροχές, τα στοιχεία της φύσης

β) οι ΘΕΜΕΛΙΑΚΕΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ/ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ: το μικρό και το μεγάλο, *το καλό και το κακό*, το φως και το σκοτάδι, η ζωή και ο θάνατος, τα αγόρια και οι *Κόρες όμορφες*, η χαρά και ο πόνος, *τα Κενά στη γη* που χρειάζονται πλήρωση, *το Εγώ και οι Άλλοι*

γ) ο ΧΡΟΝΟΣ (*ρολόι του κήπου / δείχτης εγώ / Τρίτη...Αύγουστος*) και η **ΑΝΑΓΚΗ** (*ανάγκη πάσα να τους αντικρίσεις*).

Διαπιστώνεται **ΤΑΥΤΙΣΗ – ΕΝΟΤΗΤΑ** ανάμεσα στον άνθρωπο και τον κόσμο. Οι Διαστάσεις του Ανθρώπου διευρύνονται και ταυτίζονται με αυτές του Κόσμου.

Ο ΚΟΣΜΟΣ αυτός του **ανατίθεται** (*τρεις Μαύρες Γυναίκες / ο ήλιος με τον άξονά του μέσα μου / η φωνή των δέντρων, των κυμάτων*) και αναγνωρίζεται ως **ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ / ΑΠΟΣΤΟΛΗ / ΧΡΕΟΣ**: Το ποιητικό υποκείμενο που μόλις γεννήθηκε **πρέπει να ζήσει**

σε αυτό τον κόσμο,
μέσα στον κόσμο,
από τον κόσμο,
με τον κόσμο,
εξαιτίας του κόσμου,
για τον κόσμο,
τον κόσμο σε όλες του τις διαστάσεις,
τον κόσμο σε όλες του τις εκφάνσεις,
τον κόσμο σε όλες του τις
δυνατότητες.

Ο Ποιητής πρέπει να ζήσει, να βιώσει, να νιώσει, να ανιχνεύσει, να εξερευνήσει, να κατακτήσει, να κατανοήσει, να καταλάβει, να αντιληφθεί, να χαρεί, να πονέσει, να εκτιμήσει, να αγωνιστεί, να σώσει, να αγαπήσει, να **ΣΥΓ-ΧΩΡΕΣΕΙ** αυτόν τον Κόσμο.

Παγκόσμια η **ΑΠΟΣΤΟΛΗ**, Κοσμικός ο **ΗΡΩΑΣ**, ένας νέος **ΜΕΣΣΙΑΣ** με διπλό σκοπό:

1) **να σώσει τον κόσμο** (να τον κάνει 'κόσμον' από άψυχη ύλη χωρίς νόημα: *θα δεις την ερημιά και θα της δώσεις το δικό σου νόημα*)

2) **να σώσει τον Άνθρωπο** (από τα πάθη, τον πόνο, τον διχασμό, την έλλειψη: *στον αδερφών τη μοιρασιά μου δόθη ο κλήρος ο λειψός*).

[Το Πρώτο Μέρος της σύνθεσης αντιστοιχεί με την **ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟ** κατά το τυπικό της Ορθόδοξης Χριστιανικής Θείας Λειτουργίας με την περιφορά του Αγίου Ευαγγελίου και την ύψωσή του στο μέσο του ναού και της συνάθροισης των πιστών, τελετουργία που συμβολίζει την Ενσάρκωση του Θείου Λόγου και την Έλευση Του στον κόσμο της ύλης, του πόνου και της φθοράς.]

Μέρος Δεύτερο:

Τ Α Π Α Θ Η

Για να εκπληρωθεί η Αποστολή, ο Άνθρωπος-το Ποιητικό Υποκείμενο-Πρωταγωνιστής της ποιητικής σύνθεσης αυτής πρέπει να περάσει μέσα από τις **ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ**:

1) Προσωπικές, Ατομικές ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ:

Το **ΝΥΝ**, το **παρόν** κι η **ιστορική συγκυρία**,
 η εμπειρία των **Φαινομένων** (άνοιξη και χειμώνες, μέρες και νύχτες, το φως και το σκοτάδι),
 των **Επιθυμιών** (οι έρωτες / οι αγάπες / η λαχτάρα μου),
 των **Επιδιώξεων** (η χαρά μου / η γλώσσα μου),
 των **Αγώνων** (για σένα τα αίματα για σένα τα δάκρυα / το πάλεμα / μονάχη έγνοια / ιδρώτα μου),
 των **Αντιθέσεων** (το *Εσύ* και το *εγώ*, πλούτος και φτώχεια, απόγνωση κι ελπίδα, δύναμη και αδυναμία, δίκαιο και το *Αδικο*, νεκροί και ζωντανοί, θάνατος και *Ανάσταση*, σκοτάδι και φως),
 των **Αντιφάσεων** (αλήτες-ήρωες, αφέλεια/σοφία, ο *αφελής* περιηγητής του αιώνος, όταν εμείς πενθούμε αυτός ηλιοφορεί / *αχτίδα ήλιου γίνηκεν ο μίτος του Θανάτου / Αμαρτία που την είπαν Αρετή*),
 των **Αντινομιών** (νόμος και ανομία, δέσμευση κι ελευθερία, *αμαρτία* η αγάπη),
 των **Διχοτομιών** (*εγώ* και οι Άλλοι, φίλοι κι εχθροί, *τη σάρκα μου στα δύο μοιράζοντας*)
 και της **Ψευδαίσθησης των Διχοτομιών** (*αυτός ο κόσμος ο ίδιος είναι*),

της **Χαράς** των πραγμάτων,
 της **Ομορφιάς**
αλλά και η εμπειρία
 του **ΠΟΝΟΥ**, της αγωνίας,
 του **ΘΑΝΑΤΟΥ**, του **πολέμου**
 (*τα αγόρια μου τουφέκια κρατούν*),
 της **Αδικίας**,
 της **προδοσίας** (*η τριπλά εργασμένη προδοσία / ο πάντοτε αφανής δικός μας Ιούδας*),
 της **εκμετάλλευσης** (*τους Νόμους, τους θεσπίζοντας τα καλά και συμφέροντα*),
 της **μοναξιάς** (*μόνος κυβέρνησα τη θλίψη μου*),
 της **Εγκατάλειψης**,
 του θρήνου, του **Πένθους** (*τα κορίτσια μου πένθος*)
 της **απόγνωσης** (*πού να βρώ την ψυχή μου, το τετράφυλλο δάκρυ*).

2) Συλλογικές, Κοινωνικές ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ: η εμπειρία του **ΠΟΛΕΜΟΥ**, η **ΕΛΛΑΔΑ** του 1940, της **Κατοχής**, της **Αντίστασης** και του **Εμφυλίου** (πόνος, αγωνία, φόβος, θλίψη, απελπισία, στέρηση, μοναξιά, βία, σκοτωμός, θάνατος, θυσία, προδοσία, αδικία).

Μέσα από τις εμπειρίες αυτές ο Ποιητής φτάνει στην **ΑΝΤΙΛΗΨΗ** ότι:

ΠΕΡΑ την Επιφάνεια
από την Ψευδαίσθηση των Φαινομένων
 το **ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ**
 το **ΤΩΡΑ** (*το Νυν*)
 τον **Θάνατο** και τη μία **ζωή**
 τα **Πολλά**
 το **Πεπερασμένο**
 το **Ορατό** και υλικό
 το **μερικό** και προσωρινό
 τον **πόνο**
 την **έλλειψη-ανάγκη**
 τον **Κατακερματισμό**

ΥΠΑΡ το **Βάθος** / η **Ουσία**
-ΧΕΙ η **Πραγματικότητα**
 το **ΕΙΝΑΙ**
 το **ΠΑΝΤΑ** (*το Αεί*)
 η **ΖΩΗ**
 το **ΕΝΑ**
 το **Άπειρο**
 το **αόρατο/ιδέα** κι **όνειρο**
 το **απόλυτο**
 η **χαρά**
 η **πληρότητα**
 η **ΕΝΟΤΗΤΑ**

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ: ΑΥΤΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ Ο ΜΙΚΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

Αντλώντας δύναμη

- 1) από αυτή του την αντίληψη-διαπίστωση,
- 2) από την **ελληνική φύση** (*καλό το νερό / τον ήλιο στην ανοιχτή παλάμη / δελφίνοι ταχύ κι ελληνικοί / άνεμοι γέροντες γενειοφόροι των παλαιών μου θαλασσών φρουροί*) και
- 3) την ζωογόνο (*δροσερός ο κροινός θ' αγγιλιάσω*) και στέρεα-βάσιμη-αξιόπιστη (*πέτρινο το χέρι του μεσημεριού που κρατεί τον ήλιο*) **κουλτούρα** που η ανθρώπινη εμπειρία αιώνων μέσα σε αυτή τη φύση αποθησαύρισε (*δική σας βρύση / η λαλιά / το λίγο βάμμα του γλαυκού / αρχαίο χαλίκι των Κυκλάδων*), την **μνήμη** της ελληνικής φυλής (*μνημονεύετε Σολωμό και Παπαδιαμάντη / να μου αυλακώνει από δρόμο ανεχάραγο τη μνήμη*), τις παρακαταθήκες της **καθαρής σκέψης** (*όπου και να θολώνει ο νους σας*) και **αλήθειας** (*η λαλιά που δεν ξέρει από ψέμα*)

προβαίνει σε **ΣΩΤΗΡΙΑ** (*θ' αναπαύσει το πρόσωπο του μαρτυρίου*) -**ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ** του παρόντος και του κακού- **ΕΠΕΜΒΑΣΗ**, αντιπαραθέτοντας το καλό στο κακό, το όνειρο (*θα λάβουν τα όνειρα εκδίκηση*) στην «πραγματικότητα», το όραμα ενός νέου θαυμάσιου κόσμου στη φρίκη του παρόντος:

το καθαρτήριο νερό, η *πρώτη νεότης* και η ζωογόνα αθωότητά της, το *φως μέσα στο αίμα* και η *πανίσχυρη αγάπη* (*η αγάπη μου πήρε το κράτος και το νόημα τ' ουρανού*) καθαρίζουν τον άνθρωπο (*καθαρός είμαι απ' άκρη σ' άκρη / τα νέφη τα πυκνά...καθαρίζουν / αγνός θα περπατήσω*)

η δύναμη του ελάχιστου και μόνο φαινομενικά μηδαμινού νικά το κακό (*το λίγο βάμμα του γλαυκού / αρχαίο χαλίκι / το βότσαλο δίδαξες της τρικυμίας / της βροντής αντιμίλησες*)

ο άνθρωπος **ΞΕΠΕΡΝΑ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ-ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ**

του πόνου, του φόβου της απώλειας,	(να φοβούμαι τι;), (<i>πάρτε μου τα σπλάχνα / πάρτε μου τη θάλασσα / πάρτε μου τα όνειρα / πάρτε μου τη σκέψη</i>),
του θανάτου,	(είμαι στα χέρια του Θανάτου άχρηστο σκεύος / αυτός που είμαι, υπάρχω! / ο νικήσαντας τον Άδη),
της έλλειψης,	(το κορίτσι το ένα που και μόνο αν άγγιζα η χαρά του μου άρκεσε / ηδονή καρπού βλέπω τη στέρηση)
των αδιέξοδων ατομικών προσπαθειών,	(τα κοπάδια των άστρων οδηγώ στην αγκάλη σου κι η Αυγή...στα δίχτυα της τά'χει μακριά παρασύρει / Λόφους...στεριώνω στον άνεμο κι η καμπάνα τα πνίγει...του δειλινού / Υψώνω χόρτα...που καταπέφτουν / σφεντονάω την πέτρα και βρίσκει επάνω μου),
του διχασμού και του κατακερματισμού, της διάκρισης ανάμεσα σε ένοχο και θύμα,	(έσκαψα μέσα στο χώμα την ώρα που ήμουν ο ένοχος και τρέμοντας εσήκωσα το θύμα στα χέρια μου και του μίλησα τόσο απαλά που αργά τα μάτια του άνοιξαν και σταλάζανε τη δροσιά στο χώμα που ήμουν ο ένοχος)

και επανασυνδέεται με την ακατάλυτη **Ζωή** εγκαταλείποντας παντελώς τον εαυτό του σ' αυτή και προσφέροντάς τον **ΘΥΣΙΑ** (*Θεέ μου σύ με θέλησες και να, στο ανταποδίδω / Τα στοιχεία που είσαι, ημέρες και νύχτες, ήλιοι κι αστέρες, θέλλες και γαλήνη, ανατρέπω στην τάξη κι εναντίον τα βάζω του δικού μου θανάτου, που συ τον θέλησες! / θεέ μου με φώναζες και πώς να φύγω; / Χαράζω τις φλέβες μου και κοκκινίζουν τα όνειρα*).

Καταδύεται έτσι στο Αιώνιο ΕΙΝΑΙ και με τη ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ (Εριζα το σκοτάδι στο κρεβάτι του έρωτα...και το σπέρμα μου τίνιζα τόσο μακριά που...οι γυναίκες γύρισαν μέσα στον ήλιο και πόνεσαν και γεννήσανε πάλι τα ορατά) **ανασύρει τα δώρα του στο Νυν** (μεγάλα μυστήρια και παράδοξα):

συνεχώς **καινούργια ζωή** (η ζωή που το θάνατο γεύτηκε σαν τον ήλιο γυμνή ξαναγύρισε / η ζωή που τα πάντα σπατάλησε στα χαλάσματα κάρφωσε μια παπαρούνα που λάμπει / των φονιάδων το αίμα με φως ξεπληρώνω / Τώρα το χέρι του Θανάτου αυτό χαρίζει τη Ζωή),

καινούργιους ιδεώδεις τόπους (τα Λιβάδια τα Πάντερπνα / χώρα μακρινή και αναμάρτητη / χώρα μακρινή και αρυτίδωτη) **και τρόπους διαβίωσης των ανθρώπων** (Νέου Αστικού μας Κώδικα / τους αληθινούς μου Νόμους / ο χωρίς δισταγμούς ένστικτος νόμος),

το δελφίνι λύνει το σχήμα του Σταυρού και στα δέντρα το ξύλο επιστρέφει,

η κρύπτη της Ελένης – ένας τάφος γίνεται κρήνη με ζωογόνο νερό (του νερού η αόρατη αορτή που πάλλει και γι' αυτό ζωντανή κρατά η γαρδένια),

η στέρηση (αχ η πείνα μας έχει, παιδιά την ψυχή σκοτεινιάσει!) γίνεται **πλησμονή και ηδονή** (ηδονή καρπού βλέπω τη στέρηση / η ρόγα που μεθά, στον ηφαιστειών το στήθος και στο κλήμα των παρθένων),

η προδοσία, ο πόλεμος (στ' ανοιχτά του πελάγου με καρτέρεσαν, με μπομπάρδες τρικάταρτες και μου ρίζανε) και ο διωγμός (τα λόγια που με πρόδωσαν και τα ραπίσματα / τα δάκρυα που με πρόδωσαν και οι ταπεινώσεις) **γίνονται δόξα και αναγνώριση** (μυρτιές και φοινικόκλαρα / Ωσαννά σημαίνοντας ο ερχόμενος / άγιος, άγιος, φωνάζοντας).

Το Ποιητικό Υποκείμενο- Πρωταγωνιστής της ποιητικής σύνθεσης τελικά εκπληρώνει με επιτυχία (νικήσαντας τον Άδη και τον Έρωτα σώσαντας) την **εντολή** που έλαβε στο πρώτο μέρος και

ΕΝ-ΝΟΕΙ και ΣΥΝΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ τον Κόσμο.

Αναγνωρίζει ότι **ΑΞΙΖΕΙ ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ** (ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ το τίμημα) και του πόνου, και της θλίψης, και της προδοσίας, και του διωγμού, και της απόρριψης, και της στέρησης, και της μιας (μικρής, πεπερασμένης, ατομικής) ζωής και γενικά όλων των εμπειριών -ως και αυτού του θανάτου- **για την απόκτηση συνειδητής γνώσης** (Αιέν η άκρα συνείδηση)

1) του ΕΙΝΑΙ,

2) της δύναμης του Έρωτα να μεταλλάσσει τον κόσμο και

3) της ακατάλυτης σχέσης του ανθρώπου με την Θεία Αιώνιο Συμπαντική ΖΩΗ.

[Αντιστοιχεί με την ΜΕΓΑΛΗ ΕΙΣΟΔΟ κατά το τυπικό της Χριστιανικής Θείας Λειτουργίας με την περιφορά των Τιμίων Δώρων (άρτου και οίνου) από την προσκομιδή στην Αγία Τράπεζα και την εκεί μετουσίωσή τους σε λυτρωτικό Σώμα και Αίμα Χριστού, τελετουργικό που συμβολίζει τα Θεία Πάθη: την Σταύρωση, τον Θάνατο, την Ανάσταση του Θείου Λόγου και την σωτηρία του κόσμου. Η Ένωση των ΔΙΕΣΤΩΤΩΝ: του πάνω με τα κάτω, του Ουρανού με τη γη, της ύλης με το πνεύμα, του ανθρώπου με το Θείο. Η υπέρβαση του θανάτου από την αιώνιο ζωή. Η ζωή η αθάνατος. Ο Παράδεισος επί της γης.]

Μέρος Τρίτο: ΤΟ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΝ

Δοξολογία για ‘Αυτόν τον Κόσμο τον Μικρό τον Μέγα’, τον επί γης Παράδεισο.

Δοξολογούνται και χαιρετίζονται (*χαίρει*) με **αγαπητική διάθεση**, λυρικό τρόπο και **πνεύμα πλήρους αποδοχής** όλα τα συστατικά του μέρη:

άνεμοι, νησιά, λουλούδια, κορίτσια, καράβια, βουνά, δέντρα.

Εξαιρείται η **ποιητική ανάγνωση του κόσμου** και ο καίριος ρόλος του Ποιητή στην αντίληψη-συναίσθηση του κόσμου και την αποκάλυψή του σε όλους, ο «ορθοτομώντας» με το μαχαίρι του τον λόγον της αληθείας (*Αξίον εστί ο πικρός και ο μόνος...Ποιητής που δουλεύει το μαχαίρι...Αυτός το σκότος και αυτός η όμορφη αφροσύνη, Αυτός των όμβρων του φωτός η εαροσύνη*).

Επαναλαμβάνεται και επικυρώνεται η παρότρυνση της φιλοσοφίας του Ηράκλειτου: να ζεις με Συνείδηση Έρωτος την αδιάκοπη ΡΟΗ του ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ – να κατέχεις το ΕΙΝΑΙ.

Διατρανώνεται η **ΑΨΗΦΗΣΗ**

- 1) της ύλης και της εξουσίας των περιοριστικών και καταδυναστευτικών ανθρώπινων νόμων** (*Νυν το περίβλημα της Γης και η Εξουσία*),
- 2) της μελαγχολίας και της θλίψης** (*Νυν της Σελήνης το μελάγχρωμα το ανιάτο*)
- 3) του κατακερματισμού της ανθρωπότητας σε πολλές (= αριθμούμενες) επί μέρους ομάδες** (*Νυν των λαών το αμάλαμα και ο μαύρος Αριθμός*)
- 4) της παραπλανητικής και καταστροφικής ύπαρξης πολλών θρησκειών** (*Νυν η ταπείνωση των Θεών*)
- 5) του θανάτου** (*Νυν η σποδός του Ανθρώπου / Νυν Νυν το μηδέν*).

Διακηρύσσεται η ακατάλυτη **αρχή της Ισότητας των Αντιθέτων** και η **μυστηριακή Αντιστάθμιση** του ενός από το άλλο (*Αιέν της Δίκης το άγαλμα που τυφλό ζυγιάζει το καλό και το κακό, το σωστό και το λάθος, το έγκλημα και την τιμωρία*) για την επίτευξη **Ισορροπίας** και απόλυτης **Αρμονίας**.

Αγγέλεται χαρμόσυνα και θριαμβικά η **ΑΝΑΙΡΕΣΗ** και **ΚΑΘΑΙΡΕΣΗ** του **ΝΥΝ** από το **ΑΕΙ, την Αιώνιο, Ιερή και Ενιαία Ζωή**.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟΔΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΤΕΛΕΙΟΣ, ΩΣ ΚΟΣΜΟΣ.

Η ποίηση του ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ χαρακτηρίστηκε ως:

Ποίηση διαποτισμένη από **ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ**, ποίηση με **ιθαγένεια**.
Η πεμπτουσία της ελληνικής εμπειρίας, η σημαντικότερη **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**.
Ποίηση που προσφέρει **ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ** του κόσμου και του ρόλου του ανθρώπου μέσα σ’ αυτόν.
(όχι φοκλορική με φουστάνελες ή χλαμύδες, όχι ελιτίστικη, όχι εξωτική, όχι βαμμένη από εθνικιστική ιδεολογία, όχι νεο-ρομαντική, μακριά από απάτη και φενάκη, όχι επιστροφή στο παρελθόν ή στο άλλοτε, αλλά στροφή στο **ΠΑΝΤΟΤΕ**, την **ΑΘΑΝΑΤΗ ΟΥΣΙΑ**.)

ΑΙΩΝ ΕΣΤΙ (1959)
BY O. ELYTIS (1911-1996)

GENESIS

The composition opens with a **double Birth-Creation**:

1) that of the **POET**:

the subject of the poetic narrative, a talking EGO that narrates its experiences, in a specific place, easily recognizable as the GREEK landscape (islands, mountains, the sea). A list of personal characteristics and relations form the identity of this poetic subject (language, family, speech-reason-logic, first sensations, thoughts, self-awareness, the given 'weapons', the first experiences)

2) of the **WORLD**:

- the UNIVERSE: earth, mountains, islands, buildings, animals, plants, natural phenomena, the winds, the rain, the elements of nature /
- the fundamental divisions: small and great, good and evil, light and darkness, joy and pain, the self and the others /
- Time and Necessity.

The Dimensions of 'Man' expand, reach out, end cover the whole world.

This world is assigned to the subject of the poetic narrative and is recognized as a Destination, a Duty, an ordained Destiny (3-D).

The newly born subject of the poetic narrative has a **DUTY to LIVE**:

in this world
with this world,
by this world,
off this world,
for this world,
because of this world,
in relation to this world,
to the full advantage of this world,
to the fulfillment of this world's purpose,
to the full capacity of its abilities,
to the full extent of its possibilities.

This world is to be lived, felt,
experienced, explored, comprehended,
understood, appreciated, delivered, saved,
LOVED.

UNIVERSAL MISSION, COSMIC HERO, NEW MESSIAH with a double purpose:
His mission is to

- 1) make sense out of this world, to find its meaning, to give it meaning, to turn it from life-less and sense-less matter into 'COSMOS' and
- 2) save man from passion, pain, deprivation and division.

[Corresponds with the first procession of the Christian Liturgy, the ceremonial carrying of the Gospel through the congregation, symbolizing God's birth in the human flesh and His residing in the world.]

THE PASSION

In order to fulfill his Mission, the Poet-Man/the subject of this poetic composition must go through 1) Personal and 2) collective, universal **EXPERIENCES**:

- 1) the experience of physical and natural phenomena, desires, goals, struggles, contrasts, conflicts and contradictions, diversity and oppositions, the illusion of diversity and oppositions, the experience of joy and pleasure, of beauty, but also the experience of Pain, Death, Loneliness, Loss, Abandonment, Sorrow and Grief.
- 2) The experience of War, Greece during WWII, the German Occupation and the civil war in the 1940s.

Through these experiences, the Poet reaches the following **INSIGHT**:

BEYOND	The surface / the appearance of things The phenomena NOW Death ‘GIGNESTHAI’ Fragmentation / the illusion of many	THERE IS	The depth / the essence of things Reality Forever / eternity LIFE ‘EINAI’ UNITY / ONENESS
--------	---	----------	---

Gathering strength from 1) this insight 2) Greek nature 3) the life-giving and dependable culture that the human experience of centuries has amassed in this nature 4) the memory of the Greek people and 5) the heritage of clear thought and truth, the hero of the composition makes an **intervention** that saves man, saves the world, transforms evil and the present. He achieves this by balancing out evil with good, the horror of reality with dreams and the vision of a new wonderful world:

The purifying powers of Water, the innocence of youth and almighty love cleanse Man. The power of the tiny and -only at face value- insignificant conquers evil. Man **overcomes the phenomenon-illusion** of pain, fear, death, deprivation, unsuccessful personal efforts, division and fragmentation, and **re-connects himself with Eternal Life** by completely surrendering himself to it in an act of Self-Sacrifice.

By so doing, he plunges into the eternal Being and with the power of Love he brings its gifts back to the present:

- Continuously new life, new ideal places and ways of living for people.
- The dolphin dissolves the shape of the cross and restores the wood back to the tree.
- Helen’s crypt, a tomb, becomes a life-giving spring.
- Deprivation is turned into bounty and pleasure.
- Betrayal, conflict and persecution become glory and recognition.

The protagonist of the composition ultimately **fulfils the duty** that was bestowed upon him in the *Genesis* and Comprehends (understands, conceives, realizes) the world.

He realizes that this new insight was worth the pain, the sorrow, the betrayal, the persecution, the rejection, the deprivation, the one (small, limited) life and generally all the experiences, both positive and negative ones, even that of death, for the acquisition of **conscious knowledge** of 1) **Being**, 2) **the power of Love** to transform the world and 3) **Man's indestructible relation to the Eternal Life**.

[Corresponds to the Great Procession of the Orthodox Divine Liturgy and the Holy Eucharist. The Transubstantiation of bread and wine into the Body of Christ, the Passion, the Death on the Cross and the Resurrection. The salvation of the world by Christ's resurrection. The restoration of unity between opposites: heaven and earth, mater and spirit, man and God. The transcendence of Death by Eternal Life.]

ΔΟΞΑΣΤΙΚΟ / GLORIA

Exaltation, praise and adoration of 'this World, the Small, The Great', this Heaven-on-Earth. All its elements are hailed with true affection and a spirit of complete acceptance:

winds, islands, girls, animals, flowers, boats, trees, mountains.

The **philosophy of Herakleitos** is reinstated and endorsed: Live Life with conscious Love for the eternal flow of things, enjoy being part of BEING.

The **poetic vision** of the world is exalted as well as the crucial role of the Poet in revealing the essence of the world to all.

The poem celebrates the **defiance** of:

Matter and the restrictive and oppressive human laws

Unhappiness and sorrow

The fragmentation of humankind into numerous ethnic groups

The misleading and disastrous existence of many religions

Death and destruction

and asserts:

the indestructible **principle of the Equality of all things**

the mystical Balancing out of one by its opposite for the achievement of **Harmony and Balance in the Universe**,

the annihilation of Now by Forever, the **One, Eternal and Sacred LIFE**.

The World is accepted and recognized as Perfect.

This poetic composition by Elytis has been described as the epitome of the Greek Cultural proposal, the quintessence of the GREEK EXPERIENCE. A poetry that offers a comprehensive vision of the world and man's place in it.

(This is not a 'folklore' version of it, with foustanelles or togas. It's not an elitist version or an exotic one. Nor is it tainted either by ethnic ideology, neo-romantic ideas, or popular delusions. This is not a return to the Past, but a turn to the eternal, the essential.)